

Het belangrijkste:

- *als je jezelf korter dan twee weken van tevoren uit het rooster haalt, zoek dan vervanging;*
- *hou het rooster goed bij (inclusief vervanging);*
- *ga op pad met schone handen (geen ontsmettingsgel gebruiken);*
- *begin een halfuur na zonsondergang, niet eerder;*
- *ga altijd een halfuurtje kijken;*
- *hou je aan het traject;*
- *als er amfibieën zijn, loop dan zo lang mogelijk door;*
- *beschijn amfibieën niet met een sterke lamp;*
- *noteer altijd: jonkie of volwassen? amplex? welke soort? (probeer ook groene en bruine kikker uit elkaar te houden)*
- *geef na afloop per mail door wat je gezien/gered hebt, ook als de score 0 is.*

Padden en de trek

Padden brengen verreweg de meeste tijd op het land door. Ze gaan alleen naar het water om zich voort te planten en dat is in principe altijd het water waar ze zelf uit het ei zijn gekomen. Ze zijn dus **honkvast**, net als kikkers en salamanders, en je moet ze nooit verder verplaatsen dan strikt noodzakelijk.

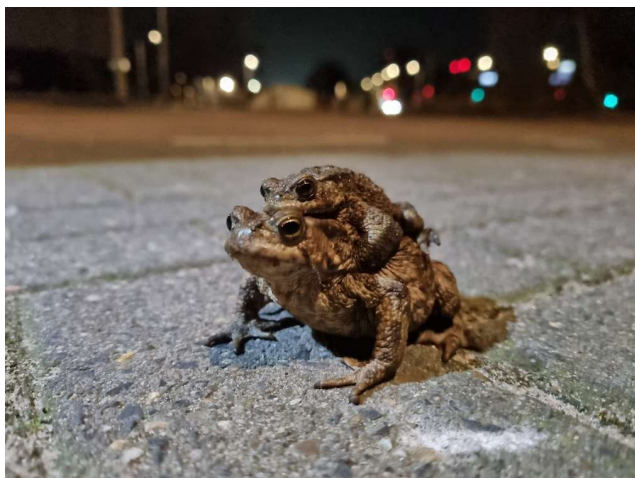
In de paartijd blijven de vrouwtjes hooguit een week in het water, de mannetjes een aantal weken (die blijven op vrouwtjes wachten). Daarna gaan ze naar hun zomerverblijf, ergens in de bosjes of in een tuin, om eindelijk te eten. In de herfst volgt weer een trek: naar het winterverblijf. Dan kruipen ze ergens in een houtstapel, schuur of steenhoop om winterslaap te houden. Padden kunnen in een jaar 1 tot 3 km afleggen; het winterverblijf ligt dicht bij het paaiwater dan het zomerverblijf.

Padden worden in het wild een jaar of tien, als alles goed gaat. Na een paar jaar zijn ze geslachtsrijp. De meeste vrouwtjes leggen maar 1 of 2 keer eieren, want daar is een topconditie voor nodig. Tijdens de zomer maken ze de eitjes in hun lijf aan en dat kunnen er tot 8000 zijn: daarom zijn vruchtbare paddevrouwtjes groot en dik, de mannetjes zijn duidelijk kleiner.

Amfibieën zijn **koudbloedig**: na de winterslaap moeten ze eerst op temperatuur komen, voordat ze op trek kunnen. De salamanders zijn het kleinst, dus die zijn het eerst op temperatuur en gaan begin februari al op trek (bij warme winters in januari).

Paddemannetjes hebben 3 aaneengesloten etmalen met een gemiddelde temperatuur van 8–10 graden nodig, de vrouwtjes een week. Als het dan **na zonsondergang boven de 5 graden is en de lucht is lekker vochtig** (meer dan 75%, liefst 90%), gaan ze op trek; meestal vanaf half februari. Amfibieën hebben een waterdoorlatende huid en drogen dus snel uit; daarom trekken ze zelden overdag en (bijna) nooit als het erg droog is.

Als de mannetjes in de buurt van het paaiwater zijn, wachten ze op een vrouwtje. Komt er een vrouwtje langs, dan klimt het mannetje op haar rug en klemt zich stevig aan

haar vast. Daarvoor hebben ze een speciale knobbel op hun voorpoten. Zo'n duo noemen we een tandem of een amplex. **Probeer ze nooit uit elkaar te halen**, dan beschadig je ze geheid! Sommige mannetjes pakken alles beet wat ook maar in de verte op een vrouwtjespad lijkt: een ander mannetje, een dode vis of de hand van een paddenoverzetter — dan mag je hem wel voorzichtig losmaken ;-)

Doordat de vrouwtjes minder vaak

paren, zijn er altijd meer mannetjes dan vrouwtjes die willen paren. Soms ontstaat er dan een '**paddenbol**' doordat er een heel stel mannetjes op een vrouwtje zit. Het vrouwtje kan dan verdrinken, dus als je zo'n bol in het water ziet (je hoort ze waarschijnlijk eerst) kun je proberen ze voorzichtig op de kant te leggen (bel Anke, 06-31254068, of Robbert, 06-10781435, als het niet lukt). Bij een normale paring legt het vrouwtje eisnoeren terwijl het mannetje ze uitwendig bevrucht. De snoeren vlecht ze door de waterplanten. Dit werkt dus anders dan bij kikkers, die een klomp dril aan het wateroppervlak achterlaten.

Padden hebben op het land een droog en zacht aanvoelende huid die er wrattig uitziet. Kikkers voelen vochtiger aan en hebben een veel gladdere huid. De kikkers die wij tegenkomen zijn meest **bruine kikkers**, want groene kikkers trekken minder en later. Kikkers hebben veel langere en steviger achterpoten dan padden. Bruine kikkers herken je (meestal) ook aan de grote donkerbruine vlek achter het oog. Bij **groene kikkers** zie je daar meestal alleen het grijsbruine trommelvlies zitten, al zit daar soms ook best wat bruin omheen. Let op: bruine kikkers kunnen behoorlijk groen zijn! Maar groene kikkers hebben:

- een andere vorm van de kop, met de ogen meer bovenop (Kermit);
- meestal een lichte rugstreep die tot de neuspunt doorloopt;
- duidelijker zijlijsten op de rug.

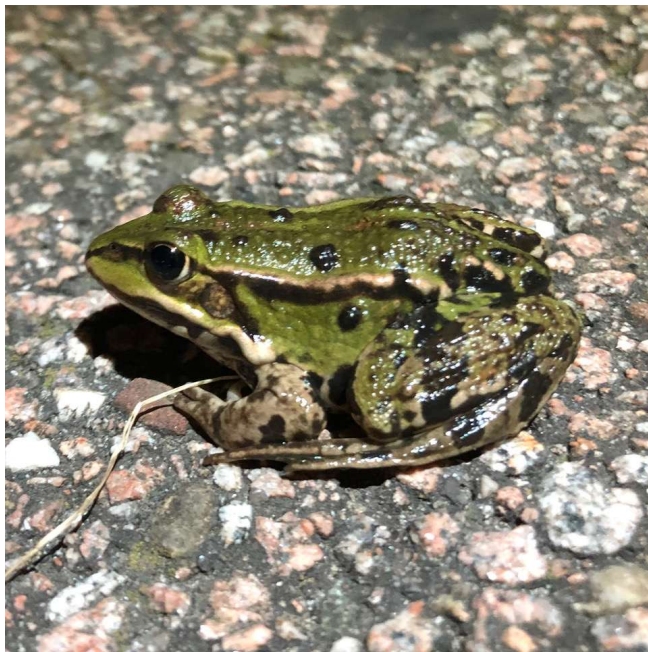

Op deze 2 foto's: bruine kikkers

Jonge groene kikker (subadult)

Volwassen groene kikker

Dit is een bruine, ze hebben dus niet altijd die donkerbruine oorvlek...

De Leidse salamanders zijn altijd **kleine watersalamanders** (behalve op een paar plekken waar exoten zijn uitgezet). Als je een pad met een duidelijke rugstreep ziet, heb je iets heel bijzonders te pakken: een **rugstreep**pad. Die hebben we in Leiden bijna niet, ze horen in de duinen.

Zeker als ze net uit hun winterslaap zijn, zijn padden en salamanders nog heel traag en duurt het dus lang voordat ze een fietspad zijn overgestoken. Met hun puike schutkleur lopen ze een extra groot risico. Kikkers redden zich wat beter doordat ze sprongen van een meter ver kunnen maken. Padden kunnen in de war raken door een straatlantaarn en dan gewoon stil blijven zitten.

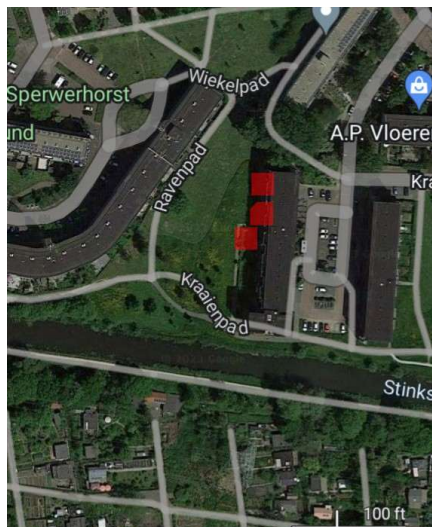
Hoe werkt het met overzetten?

Locaties

In het rooster kun je uit 9 vaste locaties kiezen + 2 waar we alleen op piekdagen lopen. Check het kaartje voor je op pad gaat en **houd je aan het vaste traject!** In principe loop je altijd met een maatje. Wandel in een rustig tempo rond (of op en neer) terwijl je steeds met je lamp naar amfibieën speurt. Je kunt samen oplopen of juist tegen elkaar in, dat mag je zelf weten.

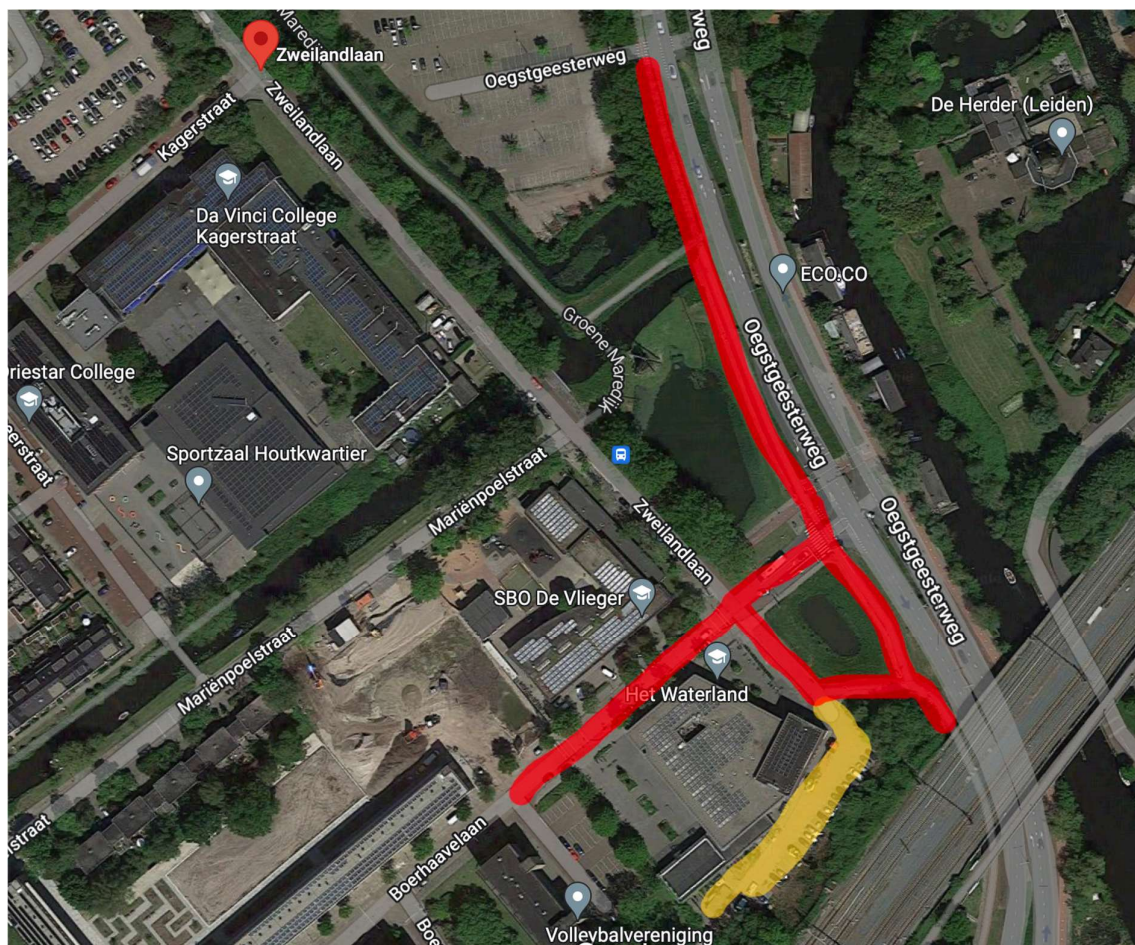
1) Stadspolderpad-Broekweg, van het spoorwegviaduct tot het bruggetje Braambes-Melisse-tuin: <https://maps.app.goo.gl/EuK2xLteomqg7aDf6>. Doe ook de tunnel naar Oegstgeest en het eerste stukje bij TV Unicum. Op piekdagen zijn er op dit lange traject vier mensen nodig, waarbij er twee duo's tegen elkaar in lopen. Let op, er kunnen ook salamanders oversteken!

2) Slaaghsloot: het fiets- en wandelpad langs de Slaaghsloot (Havik- en Kraaienpad) plus een klein stukje langs de IJsselmeerlaan, <https://maps.app.goo.gl/SkMBRQa1cv5wafAJ8>. NB: op Google Maps heet dit stuk Slaaghsloot abusievelijk Stinksloot! Bij dit traject horen ook drie kolken **achter** de flat aan de Ravenhorst (even nummers), zie het kaartje hieronder. Deze kolken staan meestal droog; je hoeft ze maar één keer te checken en de beestjes in het grasveld of het hoekje te zetten. Kijk vooral ook achter het witte plastic klepje :-)

- 3) Bosrode: <https://goo.gl/maps/ZjdkVgd6GsfkYJVM6>. Hier loop je over de straat Bosrode zelf, dus niet over het fietspad aan de overkant van de Stinksloot (ja, deze heet wel zo). Check bij het stuk dat langs de Gamma loopt ook regelmatig **op** de stoep aan de andere kant, want die is voor een deel verdiept aangelegd.
- 4) Meyers/Uhlenbeckkade: <https://goo.gl/maps/ijHNRsCpTvLcY96H6>. Hier lopen we in principe ook over straat. Willen jullie zelf inschatten of het wandelpad ook moet worden gedaan en dat doorgeven? Als er niemand wordt platgetrapt, hoeven we niets te doen.
- 5) Vlietweg: <https://maps.app.goo.gl/iVhKmljDX5Xo58F56>, van Vlietweg 1 tot 70. Dit traject staat dit jaar voor het eerst op het rooster. Je begint pas een eind voorbij Brasserie Cronesteyn! Ingrid, degene die hier woont en het traject jarenlang alleen heeft gelopen, schrijft: 'Het is wel druk met werkzaamheden bij restaurant Cronesteijn. Ook geregeld afsluitingen verkeer. Neem aan dat fietsers er altijd wel langs kunnen. Ik hou het wel in de gaten en zet op de app indien er bijvoorbeeld een afsluiting voor auto/fiets is of wat anders.'
- 6) Stevenshof Park: <https://maps.app.goo.gl/sRk8Y91bVozNjfA57>. Ook een nieuw traject, dat jarenlang door Martine in haar eentje is gelopen: 'We starten bij het bruggetje bij de waterspeeltuin (kruising Joke Smitstraat/ Clara Visserplaats). Vandaar lopen we langs de waterspeeltuin, langs de parkrand van het Stevenshofpark. Bekijk ook even de zijwegen van het fietspad, maar die hoeft je niet helemaal af te lopen.'
- 7) Stevenshof Molen: <https://maps.app.goo.gl/fz7CteVfDYKR2rvT8>, zelfde verhaal. 'We starten bij de Stevenshofjesmolen, aan het einde van het Henriette Bosmanpad. We lopen een ronde om de molen heen. Dan een stukje terug en het Antonia Korvezeepad (fietspad) in. Hier kom je veel salamanders tegen die van de tuinen naar de achterliggende sloot willen. Steek de Margaret Staalstraat over en volg het fietspad verder. Aan het einde naar rechts de brug over en direct naar links de brug over. Je komt bij een viersprong van fietspaden. Loop de fietspaden allemaal zo'n 500 meter in.'
- 8) B.G. Cortspad, Leiderdorp: het fiets- en wandelpad langs de A4, tussen de Hoofdstraat en de Mauritssingel. Heel veel salamanders. Er zijn op ons verzoek hellinkjes tegen de stoep op gemaakt, maar het blijft een druk pad. <https://goo.gl/maps/8ZUFYkodsPr5yGsd8>
- 9) Oude Spoorbaan, Leiderdorp: het fietspad (dus niet de autoweg!) langs de Oude Spoorbaan, niet ver van de Merenwijk: <https://goo.gl/maps/gofRGu8U7Udc9FK49>. NB: we lopen **tot aan de eerste rotonde**, niet verder! NB2: dit traject gaat dit jaar op de schop in het kader van Leidse Ring Noord en we weten nog niet wat dat voor de patrouille gaat betekenen.
- 10) **Piektraject** Bert Garthoffpad, Oegstgeest (vlak bij de Merenwijk): let op, dit traject is **ingekort** ten opzichte van vorig jaar! <https://maps.app.goo.gl/PYB9r96eoMZW1Az86>
- 11) **Piektraject** Zweilandlaan, of liever gezegd het gebied rond de kruising Oegstgeesterweg-Boerhaavelaan-Zweilandlaan, inclusief de parkeerplaats bij Het Waterland: zie het kaartje

hieronder. Op die parkeerplaats (mosterdgeel gemarkeerd) is het soms ineens druk met werkzaamheden aan het spoor, maar meestal is het enige probleem dat de padden niet tegen de stoeprand op komen als ze terugkomen van het paaiwater. Dus **als er geen werklui zijn, hoef je op de parkeerplaats maar één keer te gaan kijken of de zandhellinkjes langs de stoeprand nog intact zijn**. Het autodeel van de Oegstgeesterweg doen we NIET, want dat is veel te onveilig. Daar doe je dus alleen het fietspad. LET OP: **de Zweilandlaan zelf doen we helemaal niet meer**, daar zijn te weinig padden.

Tijden (en het weer)

De eerste padden zijn meestal een **halfuurtje na zonsondergang** in beeld. Eind februari starten we dus tussen half zeven en zeven uur, want dan gaat de zon iets na zes uur onder. Half maart gaat de zon om kwart voor zeven onder (start dus rond kwart over zeven) en na het ingaan van de zomertijd om acht uur (start rond half negen). We gaan in principe door **zolang er amfibieën oversteken en er verkeer is**. Als het **duidelijk boven de 5 graden is en lekker vochtig** (ook zonder regen kan er een hoge luchtvochtigheid zijn!), blijf dan zo lang mogelijk! Ook de **maan** speelt een (bescheiden) rol bij de paddentrek: hoe meer het richting volle maan gaat, hoe meer kans op trek. Als het kwik onder de 5 graden zakt en/of als de

lucht erg droog is, komen er waarschijnlijk geen padden meer. Die al onderweg zijn, kunnen omkeren en weer ergens wegkruipen.

Check altijd even de **temperatuur, luchtvochtigheid** (daar zijn wel sites voor, maar je kunt het beste even naar buiten lopen) **en regenverwachting** voordat je op patrouille gaat. **Ga altijd minstens een halfuur kijken!** Als je niet direct padden ziet, geef dan niet te snel op: het kan ook zo zijn dat ze wat later op gang komen, of dat ze er ineens zijn als het gaat regenen. Op het hoogtepunt van de trek, meestal half maart, zijn ze minder kieskeurig qua omstandigheden. En er zijn nu eenmaal sowieso **minder padden dan vroeger** — het gaat er juist om dat we redden wat er nu nog te redden valt.

Hoe pak je ze op en waar zet je ze neer?

De padden kunnen naar beide kanten oversteken, dus let goed op waar hun neus heen wijst voordat ze jou in de gaten hebben! Als het echt niet duidelijk is, zet ze dan in de dichtstbijzijnde berm en ga eventueel nog een keer kijken. Een pad pak je op door je vingers vanaf de voorkant onder kop en schouders te schuiven. Maak met je andere hand een kommetje over het beestje heen. Als je een kikker moet oppakken (vaak hoeft het niet omdat ze snel over zijn), pak hem dan bij een achterpoot. Salamanders heel voorzichtig van het asfalt 'pellen' door je vingers van opzij midden onder het lijf te schuiven; je kunt ze ook bij de staartwortel pakken, dus vlak achter de achterpootjes (anders dan bij hagedissen breekt de staart niet af).

Amfibieën kunnen een uur lang niets zien als je met een sterke lamp op ze schijnt.

Dim je lamp dus zodra je er eentje in beeld hebt, of schijn ernaast, en maak alleen foto's zonder flits.

Zet ze altijd op een donker plekje in de berm, dus niet in het water. Ze weten zelf het best de weg en het goede moment. En loop vooral niet in de berm, je weet niet waar je op staat!

Je hoort wel eens dat padden giftig zijn, maar dat valt erg mee. Als je een pad hebt opgepakt, zal het irriteren als je daarna in je ogen wrijft of als je wondjes aan je handen hebt. Verder is er letterlijk niets aan de hand. Zorg zelf dat er **geen zout, zuur of ontsmettingsgel aan je handen** zit als je amfibieën gaat oppakken, want dat vreet aan hun huid.

Tellen en doorgeven

Monitoring is een belangrijk deel van ons werk; RAVON (Reptielen-, Amfibieën- en Vissenonderzoek Nederland; www.ravon.nl) is blij met onze resultaten en de stadsecologen ook. Lokaal gebruiken we de gegevens ook om gericht te lobbyen. **Geef dus altijd aan het eind van je ronde door hoe veel beestjes van welke soort je hebt gezien. Geef de gegevens per mail door aan degene die ze voor deze locatie invoert (lijstje onderaan de handleiding).** Dode en gewonde tellen ook mee, graag als zodanig noteren.

Padden: jonkies zijn een paar cm, mannetjes 5–10 cm, vrouwtjes worden nog een slag groter (let op dikke buik). Probeer in elk geval door te geven of het om **jonkies of volwassen dieren** gaat, dat is het belangrijkste. **Amplexen** vermelden we ook altijd als zodanig.

Kikkers: let op of het een **groene of een bruine kikker** is (zie boven). Weet je het echt niet, geef dan 'kikker onbepaald' door. En of het een jonkie is van een paar cm, of een volwassen dier (5 cm of meer). Ook hier amplexen graag vermelden.

Salamanders: de jonge dieren zijn zo groot als een lucifershoutje, tijdens de voorjaarsrek zien we die zelden. Ga niet tobben over de sekse, bij salamanders is dat minder belangrijk dan bij padden.

Let op: **geef het ook door als de score 0 is!** We geven alles door via telmee.nl. De resultaten per locatie komen ook op onze werkgroepagina:

<https://www.padden.nu/Werkgroepen/Werkgroep/Werkgroepagina.aspx?Folid=4130920>

(helaas kun je hier niet zien of het om levende of dode dieren gaat).

Zieke, dode en gewonde dieren

Als je een amfibie met bloedzuigers, blaasjes, rode vlekken of een andere afwijking ziet, maak dan een **foto** en stuur die aan Robbert. Zet het dier in de berm en raak die avond geen amfibieën meer aan, tenzij je je handen eerst grondig hebt **ontsmet en daarna met schoon water gewassen**. Latex handschoentjes zijn natuurlijk ook een oplossing (was wel eerst het poeder eraf). Alleen bij bloedzuigers hoeft je je niet druk te maken. Gebruik **geen handgel** tussendoor, daar kan de huid van amfibieën niet tegen. Gebruik **nooit tuinhandschoenen** of andere dikke handschoenen waardoor je niet voelt wat je doet!

Leg **dode dieren** in de berm om dubbel tellen te voorkomen. Maak **gewonde dieren** alleen af als je zeker weet dat ze het niet gaan halen, bijvoorbeeld als ze verbrijzelde achterpoten hebben of als tong en ingewanden uit de bek hangen. Padden met duidelijk aangevreten neusgaten kun je ook het beste afmaken (zie de Herkenningskaart zieke amfibieën). Zet je hak achter de kop en draai hard heen en weer, want ze bevatten veel kraakbeen en gaan dus niet zo snel kapot.

Wat neem je mee?

- warme kleren, stevige schoenen en indien nodig regenkleding;
- pen en papier voor het tellen, of je telefoon natuurlijk;
- je zoekkaart amfibieën voor twijfelgevallen;
- eventueel latex handschoentjes (mail Tessa als je daar tips voor wilt);
- een goede zaklamp of hoofdlamp (voor de Oude Spoorbaan heb je zeker 400 lumen nodig; op de Broekweg kan het ook geen kwaad, met name voor de salamanders);
- een fluorescerend hesje (die van padden.nu zijn in bruikleen of te koop);
- een paar visitekaartjes (wees er zuinig op);
- als je iets te eten of te drinken meeneemt, doe het dan in een tas aan je fiets en niet in een rugzak, dan ben je beter zichtbaar.

Als je onverwachts **verhinderd** bent, licht dan in elk geval je maatje in en zoek zelf een vervanger.

Tot slot nog een paar nuttige links.

De zoekkaart voor het herkennen van amfibieën (ook op papier beschikbaar):

<https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Herkenningskaarten/ZoekkaartAmfibie%C3%ABn.pdf>

Nog veel meer informatie over amfibieënsoorten in ons land:

<https://www.ravon.nl/amfibieen>

En over het herkennen van ziektes bij amfibieën:

<https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Herkenningskaarten/HerkenningskaartZiekeAmfibie%C3%ABn.pdf>